

**Мар'яна ЗАХАРЧУК,**

*orcid.org/0000-0002-2641-5947*

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики,  
декан деканату післядипломної освіти  
Інституту адміністрування та післядипломної освіти  
Національного університету «Львівська політехніка»  
(Львів, Україна) [maryana.zk@gmail.com](mailto:maryana.zk@gmail.com)*

**Марія ЮРКІВ,**

*orcid.org/0000-0002-9308-7744*

*асистент кафедри прикладної лінгвістики  
Національного університету «Львівська політехніка»  
(Львів, Україна) [urkivmaria@gmail.com](mailto:urkivmaria@gmail.com)*

**Ольга ЛЕВИЦЬКА-РЕВУЦЬКА,**

*orcid.org/0000-0002-6689-3054*

*викладач кафедри іноземних мов  
Львівського торговельно-економічного університету  
(Львів, Україна) [vodohraj@yahoo.com](mailto:vodohraj@yahoo.com)*

**Марко ЗАХАРЧУК,**

*orcid.org/0000-0003-3382-042X*

*студент*

*Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій  
Національного університету «Львівська політехніка»  
(Львів, Україна) [markowych@gmail.com](mailto:markowych@gmail.com)*

## **ЗАСОБИ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СЛУХАЧІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ (ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ): ПІСЕННИЙ МАТЕРІАЛ**

*У статті досліджено поняття мотивації, її видів та засобів підвищення мотивації слухачів у процесі вивчення іноземної мови, з використанням, серед іншого, пісенного матеріалу. Опіраючись на дослідження світових та українських науковців у галузі методології, автори зробили спробу довести, що комунікативний метод у викладанні іноземної мови є одним із пріоритетних, оскільки формування практичних навичок щодо іноземної мови означає наявність багатогранних знань у різних сферах її застосування. Результати досліджень, проведених авторами статті, дозволяють стверджувати, що висока позитивна мотивація може компенсувати нестачу спеціальних здібностей чи недостатній рівень знань, умінь та навичок. Також авторами зосереджено увагу на характерних особливостях застосування інноваційних освітніх технологій у системі післядипломної освіти, стисло проаналізовано технології особистісно орієнтованого навчання (продуктивне навчання, індивідуальний стиль, ресурсно орієнтоване). У висновках автори роблять підсумок щодо головних завдань особистісно орієнтованих технологій, а саме зазначають, що вони дозволяють: розвивати індивідуальні пізнавальні здібності слухачів; максимально проявити та використати індивідуальний досвід слухача; сформувати в особистості навички до застосування професійних знань та вмінь.*

*Не менш важливе місце у процесі мотивації слухача, на думку дослідників, посідає зворотний зв'язок із викладачем. Адже сформувати мотивацію до навчання неможливо без урахування вікових особливостей слухачів та їхніх індивідуальних психологічних характеристик. Це означає, що викладач має організувати навчальний процес таким чином, щоб розвиток мотиваційної сфери відповідав соціально-психологічним, когнітивним, емоційним якостям, цінностям, інтересам слухачів тощо. Такого ефекту можна досягнути лише в умовах особистісно орієнтованого підходу до навчання.*

*У своєму дослідженні автори довели методично-мотиваційні переваги застосування пісні в навчанні іноземної мови, які, на їхню думку, полягають у наочності, систематичності, інтересі, доступності, зв'язку навчання із життям тощо. Застосування пісенного матеріалу у процесі вивчення іноземної мови загалом можна схарактеризувати як інструмент підвищення рівня вмотивованості слухачів.*

***Ключові слова:** мотивація, стимул, технологія, індивідуально орієнтоване навчання, іноземні мови, пісня, мовленнєва компетенція, післядипломна освіта, освіта впродовж життя, слухач, курси підвищення кваліфікації.*

**Maryana ZAKHARCHUK,**

*orcid.org/0000-0002-2641-5947*

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Applied Linguistics,  
Dean of Postgraduate Education  
of the Institute of Administration and Postgraduate Education  
of Lviv Polytechnic National University  
(Lviv, Ukraine) maryana.zk@gmail.com*

**Maria YURKIV,**

*orcid.org/0000-0002-9308-7744*

*Assistant of the Department of Applied Linguistics  
of Lviv Polytechnic National University  
(Lviv, Ukraine) urkivmaria@gmail.com*

**Olha LEVYTSKA-REVUTSKA,**

*orcid.org/0000-0002-6689-3054*

*Teacher of the Department of Foreign Languages  
of Lviv University of Trade and Economics  
(Lviv, Ukraine) vodohraj@yahoo.com*

**Marko ZAKHARCHUK,**

*orcid.org/0000-0003-3382-042X*

*Student  
of Institute of Computer Science and Information Technology  
of Lviv Polytechnic National University  
(Lviv, Ukraine) markowych@gmail.com*

## **MEANS OF INCREASING MOTIVATION OF LISTENERS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES IN THE SYSTEM OF POSTGRADUATE EDUCATION (ADULT EDUCATION): SONG MATERIAL**

*The article explores the concept of motivation, its types and means of intensifying the motivation of students in the process of learning a foreign language, including song material. According to the research of world and Ukrainian scholars in the field of methodology, the authors have tried to prove that the communicative method in teaching a foreign language is one of the priorities because gaining practical skills of a foreign language means having multifaceted knowledge in various fields. The results of research conducted by the authors of the article suggest that high positive motivation can replace the lack of special abilities or insufficient level of knowledge and skills. The authors have also focused on the characteristics of the use of innovative educational technologies in the system of postgraduate education and have briefly analysed the technology of personality-oriented learning (productive learning, individual style, resource-oriented). In the conclusions, the authors have summarized the main tasks of personality-oriented technologies, namely they allow to develop individual cognitive abilities of students; maximally show and use the individual experience of the listener; form personal skills of application of professional knowledge.*

*Not less important in the process of motivating the listener, according to researchers, is the feedback from the teacher. After all, the formation of motivation to studying is impossible without taking into account the age of students and their psychological characteristics. This means that the teacher must organize the learning process in such a way that the development of the motivational sphere coincides with certain socio-psychological, cognitive, emotional qualities, values, interests of students etc. This effect can be achieved only in a personality-oriented approach to learning.*

*In their study, the authors have proved the methodological and motivational advantages of using the song in foreign language teaching, which, in their opinion, are reflected in the clarity, systematic application, interest, accessibility, the connection of learning with life and more. The use of song material in the process of learning a foreign language, in general, can be described as a tool for increasing the level of motivation of listeners.*

**Key words:** *motivation, stimulus, technology, individual-oriented learning, foreign languages, song, speech competence, postgraduate education, lifelong learning, listener, advanced training courses.*

**Постановка проблеми.** Сьогодні для фахівців у галузі навчання іноземних мов важливим є той факт, що мова як засіб спілкування набула нової форми у віртуальному просторі, а викладачі іноземних мов отримали унікальну можливість вико-

ристовувати сучасну живу іноземну мову у процесі навчання. Натепер уже непотрібно обґрунтовувати необхідність мотивації саме до вивчення іноземних мов, адже всі розуміють, що знання іноземної мови є важливим як для професійного, так і для особис-

тісного розвитку. Складність дослідження мотивації зумовлена тим, що слухачів спонукають до навчання стимули, які не лише взаємозбагачуються, але й протистоять один одному. Адже мотивація формується, змінюється і перебудовується у процесі діяльності. Тому перед педагогами стоїть досить важливе завдання знайти нові шляхи формування позитивної мотивації до здійснення навчальної діяльності в системі післядипломної освіти (освіти дорослих). Як відомо, у післядипломну освіту приходять слухачі з високим рівнем самомотивації, отже, для викладачів іноземних мов головне завдання – розвинути її і поглибити, реалізуючи головні принципи концепції навчання впродовж життя.

**Аналіз досліджень.** Безперервна освіта (освіта впродовж життя) є предметом досліджень британських учених: різні аспекти історії безперервної освіти були вивчені: Р. Кідд, Т. Грехем, Д. Легдж, Т. Ловетт, Р. Пірс, С. Тітмус, Дж. Лоув; концепція безперервної освіти була визначена у працях: П. Джарвіса, М. Інтоша, Д. Легга, Г. Мейя, Х. Уилтшира, А. Роджерса й інших. Індивідуальні психологічні особливості навчання іноземних мов дорослих також вивчали: С. Вершловський, Р. Дронікова, С. Змеєв, М. Кабардов, А. Капітанська, Х. Садикова та ін. Проблему мотивації розглядали у своїх роботах О. Леонтєв, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе, П. Якобсон, Р. Гарднер, В. Бодров, Ж. Вірна, С. Занюк, Е. Зеєр, Є. Клімов, Д. Макклелланд, А. Маслоу, С. Пакуліна, Г. Рогова й інші вітчизняні та світові вчені.

**Метою статті** – дослідження поняття мотивації, її видів та засобів підвищення мотивації слухачів у процесі вивчення іноземної мови, з використанням, серед іншого, пісенного матеріалу.

**Виклад основного матеріалу.** Система освіти дорослих – це комплекс шкіл та закладів формальної (середньої, професійно-технічної та вищої) та неформальної освіти дорослих (навчання на робочому місці, різноманітні курси для здобуття нової професії чи підвищення кваліфікації в тій, що вже здобули), наукові, освітні та науково-дослідні установи, науково-виробничі підприємства, що мають право на надання освітніх послуг. Мета системи навчання дорослих – реалізація права людини на продовження навчання, залучення до професійного та громадського життя шляхом надання відповідної освіти. Провідні види освіти дорослих такі: а) загальна (підвищити загальну компетентність); б) професійна (здобути професійну компетентність); в) спеціальна (вивчити мову, набути навичок спілкування тощо).

Викладання іноземної мови як для професійних, так і для спеціальних цілей має бути особливо

орієнтоване на практику. Згідно із загальноєвропейськими рекомендаціями Ради Європи, метою є не просто вивчення будь-якої мови, а вільне спілкування цією мовою, тобто формування у слухачів іншомовної комунікативної компетенції. До структури комунікативної компетенції належать: мовленнєва компетенція (аудіювання, говоріння, читання, письмо); мовленнєва компетенція (лексичні, фонетичні, орфографічні знання); дискурсивна компетенція; соціокультурна та соціолінгвістична компетенції; стратегічна компетенція. Слухач має вміти здійснювати усне спілкування, розуміти на слух різну інформацію, логічно структурувати й передавати свої висловлювання, обирати ефективні стратегії для розв'язання будь-якої проблеми. Основними чинниками, які впливають на формування комунікативної компетенції у слухачів, є професійна спрямованість, гуманістичний стиль спілкування, орієнтація на комунікативну культуру як на професійну цінність (Керекеш, 2017: 8). Водночас із навичками спілкування на повсякденні теми слід навчати технічному перекладу відповідної галузі науки. Рівень володіння мовою вимагає не тільки мовних навичок, а й розуміння принципів і форм вираження, усвідомлення культурних і соціальних реалій.

Опираючись на дослідження світових та українських науковців у галузі методології, ми можемо стверджувати, що комунікативний метод у викладанні іноземної мови є одним із пріоритетних, оскільки формування практичних навичок спілкування іноземною мовою означає наявність багатогранних знань у різних сферах її застосування. Сьогодні концептуальні засади державної політики щодо розвитку іноземних мов у сфері вищої освіти спрямовані на формування та розвиток нових професійних компетентностей, а також удосконалення мовних навичок у слухачів для використання іноземної мови як інструментарію діалогу культур та цивілізацій сучасного світу. Ця мета передбачає комунікативний, соціальний та культурний розвиток слухачів засобами іноземної мови, щоб підготувати їх до міжкультурного спілкування в різних сферах життя (Туркот, 2011: 40). Велика увага в комунікативному методі навчання відводиться мотивації до навчання. Український методист-дослідник О. Тарнопольський у своїй праці «Методика викладання англійської мови» виділяє шість принципів організації навчальної діяльності студентів на 2-му курсі технічного закладу вищої освіти, одним з яких є принцип комунікативно-особистісної організації навчальної діяльності. За словами О. Тарнопольського, реалізація принципу комунікативно-особистісної

організації навчання неможлива без «<...> формування у студентів спонукально-мотиваційної фази діяльності – створення потреби в іншомовному мовленнєвому спілкуванні. Для цього потрібна висока позитивна мотивація:

а) без мотивації мовленнєва діяльність взагалі не може розпочатися;

б) власне ефективність мовленнєвої діяльності зростає, коли є високою позитивна мотивація «<...>» (Тарнопольський, 1993: 52–53).

Дослідження в галузі педагогіки вищої школи проведені А. Реаном, В. Якуніним, Н. Мешковим, виявили, що «сильні» і «слабкі» слухачі відрізняються не рівнем інтелекту, а силою, якістю і типом мотивації навчальної діяльності. Результати досліджень дозволяють стверджувати, що висока позитивна мотивація може компенсувати нестачу спеціальних здібностей чи недостатній рівень знань, умінь та навичок, відіграючи роль компенсаторного чинника. Однак у зворотному напрямі компенсаторний механізм не спрацьовує, тобто, яким би здібним і ерудованим не був слухач, без бажання і прагнення до навчання високих успіхів він не досягне (Тарнопольський, 1993: 51).

Аналіз науково-педагогічної літератури та наукових публікацій свідчить про дуже різноманітні підходи до визначення поняття мотивації та її видів. Ми пропонуємо розглянути деякі з них. І. Білецька, доктор педагогічних наук у своєму дослідженні вказує на Р. Гарднера, який був одним із перших дослідників, який пропонує зосередити увагу на мотивації як ключовому чиннику вивчення іноземної мови. Р. Гарднер виокремив чотири аспекти мотивації: 1) мета; 2) докладені зусилля для досягнення мети; 3) бажання досягти мети; 4) позитивне ставлення до мети (Gardner, Tremblay, 1994: 526). Ціль, проте, не обов'язково була вимірюваною складником мотивації. Натомість мета була стимулом, який породжував мотивацію. Р. Гарднер зосередився на класифікації причин вивчення іноземної мови, які він потім визначив як орієнтири. Він знайшов два основні орієнтири на вивчення мов у процесі свого дослідження: 1) інтегративний: сприятливе ставлення до мовної спільноти; можливо, бажання інтегруватися й адаптуватися до нової культури через використання мови; 2) інструментальний: функціональна причина вивчення мови, наприклад, сприяння роботі. Р. Гарднер спеціально окреслив різницю між орієнтирами та власне мотивацією, адже, на його думку, мотивація – це комплекс трьох характерних ознак, які пов'язані з кожним орієнтиром, а саме ставлення до вивчення мови, бажання вивчити мову й інтенсивності мотивації

(Gardner, Tremblay, 1994: 526). Висновок, який робить науковець, був широко розкритикований, адже його соціально-освітня модель мотивації націлена лише на інтегративний орієнтир, де мотивація виступала центральною концепцією моделі, але були також чинники, які впливали на ставлення до вивчення мови та бажання інтегруватися в мовне середовище. Це чинники, які впливали на індивіда, їх розглядали як змінні складові частини, що привело до багатьох непорозумінь. Натомість науковці Р. Клемент і Б. Круїденє розробили вчення з метою уточнити інші чинники, що впливають на мотивацію. Їхні результати виявили чотири різні орієнтири на вивчення мови, а саме: інструментальний (пошук роботи), подорожі, соціальний (пошук друзів) і дослідницький (здобуття нових знань). У процесі дослідження науковці визнали, що «<...> ставлення студента до мови, яку він має намір вивчати, є найважливішим детермінантом виникнення орієнтира «<...>» (Clement, Kruidenier, 1983: 288). Отже, висновок полягав у відході від моделі універсалізації, зосередженні уваги на моделі, орієнтованій на особистість студента.

Проведений нами аналіз наукової літератури дозволяє виокремити головні особистісно орієнтовані навчальні технології, які необхідно впроваджувати в сучасний освітній процес для підсилення мотивації слухачів під час вивчення іноземних мов. Сучасна модель професійної додаткової освіти дорослих передбачає системно-синергетичне уявлення про слухача не лише як про особу, що має не лише певні соціально-психологічні, когнітивні, емоційні якості, цінності, інтереси, а й як про людину, яка виконує певні навчальні дії, часто без відриву від основної роботи, тому іноді просто фізично неспроможна забезпечувати дотримання тих освітніх вимог, які ми висуваємо до неї. Проблему поєднання інтенсифікації навчального процесу з режимом, який буде бережно використовувати ресурси організму та психіки, можна вирішити за допомогою інноваційних освітніх технологій, що мають широке застосування у Сполучених Штатах Америки, Канаді та країнах Європи. Основна характеристика цих технологій – особистісна спрямованість.

Особистісно орієнтована технологія (Person Centered Approach) забезпечує розвиток та саморозвиток особистості слухача, виходячи з виявлення його індивідуальних особливостей як суб'єкта пізнання і предметної діяльності. У ній навчання спрямоване на розвиток індивідуальних можливостей слухача. Привабливість такої освітньої філософії для слухачів курсів підвищення

кваліфікації полягає в тому, що вона базується на визнанні за кожним слухачем права вибору власного шляху розвитку через створення індивідуальних програм розвитку й альтернативних форм навчання. Найпростішою серед ланок, з яких складається особистісно орієнтована технологія, є особистісно орієнтована педагогічна ситуація, опинившись у якій, слухач має відшукати своє рішення, побудувати свій образ чи дати критичну оцінку, базуючись на власному досвіді.

Отже, згідно із проведеним аналізом, вважаємо, що різноманітність підходів до застосування особистісно орієнтованої технології значна і зумовлено це насамперед відсутністю загальноприйнятої класифікації. Аналізуючи особливості ідеї індивідуалізації додаткової освіти спеціалістів, учені виділяють три течії її розвитку.

Продуктивне навчання (Productive Learning) – це різновид особистісно орієнтованої педагогічної технології, який забезпечує здобуття освіти на основі освітніх маршрутів, що мають форму навчальних і практичних модулів, які слухач обирає сам. Ці модулі забезпечують ріст його загальноосвітньої підготовки та культури, приведення в дію різних етапів професійної освіти, а також впевнену інтеграцію в соціум з урахуванням власних здібностей і особливостей розвитку. Продуктивне навчання має на меті: розвиток особистості у професійній, освітній і соціальній сферах, активізацію її індивідуальних психологічних ресурсів; набуття професійних навичок; самовизначення особистості; готовність до самореалізації та самовдосконалення; підготовку конкурентоспроможної особистості для ринку праці (Biggs, 2003).

Індивідуальний стиль навчання (Learning Styles Approach), чи так зване «різноманітне навчання», ґрунтується на врахуванні індивідуальних особливостей кожного слухача, його психічного розвитку, темпераменту, типу нервової діяльності тощо. Стиль навчання, за визначенням науковців (Clement, Kruidenier, 1983; Keefe, 1979), сприймається з погляду стратегії обробки інформації або особистісних рис. Учений Дж. Кіф (J. Keefe) визначає стиль навчання як «<...> характерну когнітивну, афективну і психологічну поведінку, яка є відносно стійким показником того, як людина сприймає, взаємодіє і діє в освітньому середовищі» (Захарчук, 2009). Одна з найвідоміших класифікацій стилів навчання за Флемінгом Варком умовно поділяє людей на чотири категорії, у залежності від особливостей сприйняття і переробки інформації: візуали (домінують зорові аналізатори), аудіали (слухові), кінестетики (люди, які сприймають більшу частину інформації через

нюх, дотик тощо і за допомогою рухів), дискрети (у таких людей домінує логічне сприйняття). Кожний стиль навчання має сильні та слабкі сторони. Отже, урахування особливостей стилю навчання слухачів допоможе оптимізувати процес досягнення освітньої мети (Biggs, 2003).

У рамках проблеми вдосконалення освітніх технологій із метою інтенсифікації навчального процесу привертає увагу ресурсно орієнтоване навчання (Resource-Based Learning) – технологія, що забезпечує цілісний підхід до організації процесу навчання в епоху інформаційного суспільства, а саме передбачає комплексне використання інформаційно-комунікаційних засобів та мультимедійних пристроїв. Плирене в розвинутих країнах (Сполучені Штати Америки, Австралія, Канада), воно спрямоване не тільки на засвоєння знань і набуття навичок, а й на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення проблемно-інформаційного середовища (Hill, 2001). Слухачі розвивають навички інформаційної культури завдяки контрольованій викладачами практиці розв'язання завдань, що потребують інформації з багатьох джерел. Замість готових знань вони отримують допомогу в тому, щоб поступово розвинути спеціальні навички самостійного розкриття тем курсу, синтезу інформаційних потоків для формулювання необхідних знань згідно із заданою програмою. Інноваційність такої освітньої технології зрозуміла, адже вона поступово відсуває в минуле традиційну орієнтацію ЗВО на передачу лише знань і навичок, властивих визначеній професії (Захарчук, 2009: 60).

Основою навчально-пізнавальної діяльності слухачів курсів, де застосовані особистісно орієнтовані технології навчання, є психологічні процеси особистості. Тому укладачам курсів варто звернути особливу увагу на необхідність детального планування навчальної діяльності, її організації, чіткої постановки цілей і завдань навчання. Слухачі мають розуміти призначення запропонованих курсів. Від змісту матеріалу, що визначає структуру та рівень їхніх пізнавальних інтересів (загальних або спеціальних), значною мірою залежить ефективність навчального процесу. Не менш важливий елемент ефективності навчального процесу зворотний зв'язок із викладачем (Сулейманов, 2013).

Зв'язуючою ланкою, яка об'єднує ці різноманітні технології, є стратегія диверсифікації, тобто об'єднання вчителів у професійні спілки й асоціації для реалізації ідеї професійного вдосконалення або залучення державних чи громадських організацій до процесу підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Та як показує практика, рушійною

силою педагогічного процесу є готовність педагогів до діяльності. На нашу думку, готовність до інноваційної педагогічної діяльності можна визначити як особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії.

Кінець ХХ – початок ХХІ ст. – період розвитку техніки та комп'ютерних технологій. Сучасна епоха потребує від викладачів ефективного використання аудіовізуальних засобів, удосконалення навичок і вмінь роботи з ними. Іноземні дослідники-методисти багато уваги приділяють питанням технічного забезпечення навчання та вдосконалення різних методів самостійної роботи, зокрема дистанційного опанування іноземної мови та вивчення іноземних мов за допомогою комп'ютерних програм. Таке навчання має специфічні особливості: високу комунікативну спрямованість і високий рівень соціокультурної інформативності. Водночас роль учителя зменшується, вона полягає в тому, щоб полегшувати процес навчання, робити його цікавішим. Завдання практичного опанування основних методів комунікативної діяльності іноземною мовою (аудіювання, говоріння, читання та письмо) вимагають від учителя пошуку все нових і нових прийомів та форм роботи для вдосконалення навчального процесу.

Дослідниця Л. Калініна вважає, що одним із найбільш ефективних способів дії на почуття й емоції слухачів є розучування пісень на заняттях з іноземної мови. У школах Стародавньої Греції багато текстів розучували за допомогою співу, а в початковій школі Індії так вивчають азбуку й арифметику і в наш час. У світлі сучасних суспільних і культурних змін важливе місце посідає аналіз освітнього процесу, який постійно змінюється, модернізується, реалізується в різноманітних формах, багатогранних за змістом. Методично-мотиваційні переваги застосування пісні в навчанні іноземної мови, на нашу думку, полягають у наочності, систематичності, інтересі, доступності, зв'язку навчання із життям, доступності тощо (Калініна, 2005). Коротко проаналізуємо кожний підхід.

Як один із видів мовленнєвої діяльності пісня є засобом кращого засвоєння та розширення лексичного запасу, адже включає нові слова та вирази. У піснях знайома лексика опиняється в новому контекстальному оточенні, що допомагає її активізації. Часто вживаються власні імена,

географічні назви, реалії країни, мова якої вивчається, поетичні слова. Це розвиває в учнів відчуття мови, знання її стилістичних особливостей.

Прослухування пісні: допомагає краще засвоїти й активізувати граматичні конструкції; сприяє вдосконаленню вимови іноземною мовою; допомагає закріпити правильну артикуляцію та вимову звуків; створює сприятливий психологічний клімат; знижує психологічне навантаження; активізує мовленнєву діяльність; підвищує емоційний тонус; підтримує інтерес до вивчення іноземної мови; стимулює монологічне та діалогічне мовлення; сприяє розвитку як підготовленого, так і спонтанного мовлення.

Добір пісенного матеріалу залежить від рівня мовленнєвої компетенції, віку й інших особливостей учнів. Якщо виділити початковий, середній та високий рівні знань, то початківцям пропонуються коротенькі пісні повільного темпу, із простою лексикою та синтаксисом, чіткою артикуляцією, простою мелодією. Для середнього рівня підходять складніші пісні, які мають розгалужений словниковий склад, що охоплює навіть деякі ідіоматичні вирази, досить складні граматичні конструкції. Це мають бути пісні із складнішою мелодією. Високий рівень знань учнів передбачає добір пісень з елементами розмовного стилю. Пісні можна ефективно використовувати на заняттях для активізації мотивації, адже вони допомагають встановити контакт зі слухачами, оскільки зацікавлюють студентів із різним рівнем знань. Пісні відображають іншомовну культуру, розкривають сучасні реалії світу.

Проведені авторами дослідження дали можливість визначити проблематику сучасної методології у вивченні іноземних мов та застосуванні різних технік, яка відрізняється безпрецедентною широтою наукового пошуку. Сьогодні методологію вивчення іноземної мови загалом можна характеризувати як інструмент підвищення рівня вмотивованості слухачів. Ця досить загальна характеристика мети і завдань відобразилася також у дослідженні, проведеному в Сумському національному аграрному університеті, де на підставі письмового опитування, проведеного у групах студентів молодших і старших курсів навчального закладу (усього було опитано приблизно 200 осіб), були проаналізовані мотиви, якими керуються студенти під час вивчення іноземної мови (Рідель, 2017). Результати аналізу, представлені в діаграмі (Рис. 1), підтверджують гіпотезу, висунуту авторами цього дослідження щодо мотиваційного ефекту застосування пісенного матеріалу на заняттях з іноземних мов.



Рис. 1. Мотиваційні чинники у вивченні іноземної мови

Отже, згідно із проведеним аналізом вважаємо, що різноманітність технік вивчення іноземних мов є значною і зумовлена передусім тематикою заняття, поставлених завдань, особливостями слухачів тощо, які є фундаментальними в їхньому виборі.

**Висновки.** У результаті визначення особливостей вивчення іноземної мови в системі освіти дорослих, проведеного аналізу набору технік навчання, необхідних для викладання іноземних мов, розгляду основних мотиваційних компонентів вивчення іноземної мови ми дійшли таких висновків. Особливий акцент у викладанні іноземних мов робиться на розвиток комунікативних навичок і вмінь, опанування набору мовних компетенцій, які можуть бути використані профе-

сіоналами в їхній діяльності відповідно до вимог сучасного ринку праці. Також ми описали техніку застосування пісні як альтернативний підхід до мотивації вивчення іноземних мов в освіті дорослих у контексті сучасного соціального розвитку.

Це дослідження не показує всієї повноти окресленого питання. Перспективними напрямками подальшого дослідження є особливості підвищення кваліфікації викладачів університету на різних рівнях безперервної освіти та їхнього професійного розвитку, управління освітою й інші. Також предметом подальших наукових досліджень може бути визначений набір вимог та характеристика навчальних програм формування іншомовної компетентності.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захарчук М. Новітні освітні технології у процесі навчання молоді з функціональними обмеженнями. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія «Педагогічні науки». 2009. Вип. 144. С. 58–63.
2. Калініна Л., Самойлюкевич І., Березенська Л. Your English-speaking world: sound land. *Іноземні мови*. 2005. № 4. С. 28.
3. Методи та засоби підвищення мовленнєвих компетенцій з іноземної мови у практичній діяльності майбутніх економістів : колективна наукова монографія / за заг. ред. О. Керекеші. Москва, 2017. 147 с.
4. Рідель Т. Шляхи підвищення мотивації при вивченні англійської мови студентами США. *Молодий вчений*. 2017. № 12. С. 448–453. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv\\_2017\\_12\\_107](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_107).
5. Сулейманов Р., Шаріпова Е. Використання інформаційних технологій і інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі підготовки інженерів-педагогів. *Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво*. 2013. № 11. С. 139–144. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Kitonv\\_2013\\_11\\_25.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Kitonv_2013_11_25.pdf).
6. Тарнопольський Б. Методика викладання англійської мови. Київ : Вища школа, 1993. 167 с.
7. Туркот Т. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Кондор, 2011. 628 с.
8. Barkley E., Cross K., Major C. Collaborative Learning Techniques. A Handbook for College Faculty. San-Francisco : Jossey-Bass, 2005. 345 p.

9. Biggs J. Teaching for Quality Learning at University. Buckingham : SHRE and Open University Press, 2003. 115 p.
10. Clément R., Kruidenier B. Orientations in second language acquisition: The effects of ethnicity, milieu, and target language on their emergence. *Language Learning*. 1983. № 33, 3. P. 273–291.
11. Gardner R., Tremblay P. On motivation: Measurement and conceptual considerations. *Modern Language Journal*. 1994. № 78. P. 524–527.
12. Hill J., Hannafin M. Teaching and learning in digital environments: The resurgence of resource-based learning. *Educational Technology Research and Development*. 2001. Vol. 49. № 3. P. 37–52.
13. Keefe J. Learning Style: An Overview. NASSP's Student Learning Styles : Diagnosing and Proscribing Programs. Reston, VA : National Association of Secondary School Principals, 1979. 57 p.
14. Motschnig-Pitrik R., Santos A. The Person Centered Approach to Teaching and Learning as Exemplified in a Course in Organizational Development. *Zeitschrift für Hochschulentwicklung*. 2006. Jg. 1. № 4. S. 5–30.

## REFERENCES

1. Zakharchuk M. Ye. Novitni osvritni tekhnologii u protsesi navchannia molodi z funktsionalnymy obmezheniamy [The latest educational technologies in the process of educating young people with disabilities] / M. Ye. Zakharchuk // Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya pedahohichni nauky. – 2009. – Vyp. 144. – S. 58–63 [in Ukrainian].
2. Kalinina L. Your English-speaking world: sound land / L. Kalinina, I. Samoiliukevych, L. Berezenska // Inozemni movy – 2005. – № 4. – S. 28 [in Ukrainian].
3. Metody ta zasoby pidvyshchennia movlennievkykh kompetentsii z inozemnoi movy v praktychnii diialnosti maibutnikh ekonomistiv [Methods and means of improving speech skills in a foreign language in the practice of future economists]: kolekt. nauk. monohrafiia ; [za zah. red. O.V. Kerekeshy]. – M. : Vyd. “Atlant VOY SOYU”, 2017. – 147 s. [in Ukrainian].
4. Ridel T. M. Shliakhy pidvyshchennia motyvatsii pry vyvchenni anhliiskoi movy studentamy SNAU [Ways to increase motivation in learning English by students of SNAU] / T. M. Ridel // Molodyi vchenyi. – 2017. – № 12. – S. 448–453. Rezhym dostupu: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv\\_2017\\_12\\_107](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_12_107) [in Ukrainian].
5. Suleimanov R. I., Sharipova E. R. Vykorystannia informatsiinykh tekhnologii i informatsiino-komunikatyvnykh tekhnologii u navchalnomu protsesi pidhotovky inzheneriv-pedahohiv [The use of information technology and information and communication technologies in the educational process of training engineers-teachers] / R. I. Suleimanov, E.R. Sharipova // Kompiuterno-intehrovanitekhnologii: osvita, nauka, vyrobnytstvo. – 2013. – № 11. – S. 139–144. Rezhym dostupu: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Kitonv\\_2013\\_11\\_25.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Kitonv_2013_11_25.pdf) [in Ukrainian].
6. Tarnopolskyi B. Metodyka vykladannia anhliiskoi movy [Methods of teaching English]. – K. : Vyscha shk., 1993. – 167 s. [in Ukrainian].
7. Turkot T. I. Pedahohika vyshchoi shkoly : Navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [Higher school pedagogy : A textbook for students of higher educational institutions] / T. I. Turkot. – K. : Kondor, 2011. – 628 s. [in Ukrainian].
8. Barkley E. F., Cross K. P., Major C. H. Collaborative Learning Techniques / E. F. Barkley, K. P. Cross, C. H. Major. A Handbook for College Faculty. – San-Francisco : Jossey-Bass, 2005. – 345 p. [in English].
9. Biggs J. Teaching for Quality Learning at University / J. Biggs. – Buckingham : SHRE and Open University Press, 2003. – 115 p. [in English].
10. Clément R., Kruidenier B. G. Orientations in second language acquisition: The effects of ethnicity, milieu, and target language on their emergence. *Language Learning*. 1983. 33, 3. P. 273–291 [in English].
11. Gardner R. C., Tremblay P. F. On motivation: Measurement and conceptual considerations. *Modern Language Journal*. 1994. 78. P. 524–527 [in English].
12. Hill J. R., Hannafin M. J. Teaching and learning in digital environments: The resurgence of resource-based learning / J. R. Hill, M. J. Hannafin // Educational Technology Research and Development. – 2001. – Vol. 49. – № 3. – P. 37–52 [in English].
13. Keefe, J.W. Learning Style: An Overview. NASSP's Student Learning Styles : Diagnosing and Proscribing Programs / J. W. Keefe. – Reston, VA : National Association of Secondary School Principals, 1979. – 57 p [in English].
14. Motschnig-Pitrik R., Santos A. M. The Person Centered Approach to Teaching and Learning as Exemplified in a Course in Organizational Development / R. Motschnig-Pitrik, A. M. Santos // Zeitschrift für Hochschulentwicklung. – 2006. – Jg. 1. – № 4. – S. 5–30 [in English].